

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2010. gada 16. jūnijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kūtris un tiesneši Aija Branta un Viktors Skudra,

sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Nataljas Ščerbakovas un Aleksandra Ščerbakova (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 178/2010),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu:

1) atzīt Civilprocesa likuma 396. panta pirmās daļas vārdus “vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu”, 396. panta otrās daļas vārdus “bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, 397. panta pirmās daļas vārdus “nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam” un 397. panta otrās daļas 1. punkta vārdus “vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam;

2) apturēt:

a) Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010. gada 18. marta lēmuma lietā Nr.3-12/1300 par Aleksandram Ščerbakovam piederošā nekustamā īpašuma Plūmjū ielā 6, Dreiliņos, Stopiņu novadā (kadastra Nr. 8096 002 0623), kas sastāv no zemes gabala ar kopējo platību 0,1088 ha, un uz kura atrodas dzīvojamā māja (kadastra apzīmējums 8096 002 0623 001), labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā izpildīšanu;

b) 2010. gada 9. jūnija akta par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā Nr. 207 apstiprināšanu.

2. Civilprocesa likuma 396. panta pirmā un otrā daļa noteic:

“(1) Pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā var iesniegt īpašnieks vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu.

(2) Pieteikumam par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā pievienojami pārdošanas nosacījumi un apliecināta izdruka no attiecīgā zemesgrāmatas nodalījuma, kurā norādīti spēkā esošie ieraksti un atzīmes, bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, — arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams.”

Savukārt Civilprocesa likuma 397. panta pirmā un otrā daļa paredz:

„(1) Pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē izskata tiesnesis vienpersoniski uz iesniegtā pieteikuma un tam pievienoto dokumentu pamata septiņu dienu laikā no pieteikuma iesniegšanas dienas, nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam.

(2) Tiesnesis pieņem lēmumu atļaut pārdošanu izsolē, pārliecinājies, ka:

1) nekustamais īpašums pieder pieteikuma iesniedzējam vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu;

2) nav likumīgu šķēršļu šā nekustamā īpašuma pārdošanai ar pieteikumā norādītajiem nosacījumiem.”

Pamatojoties uz minētajām normām, Rīgas rajona tiesas tiesnese 2010. gada 18. martā pieņēmusi lēmumu par A. Ščerbakovam piederošā nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka nekustamā īpašuma īpašnieka procesuālās garantijas gadījumos, kad pieteikumu

par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā iesniedz ķīlas ņēmējs, neatbilst Satversmes 92. pantā nostiprinātajām tiesībām uz taisnīgu tiesu.

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts un 19.² panta pirmā daļa noteic, ka personai ir tiesības iesniegt pieteikumu (konstitucionālo sūdzību) par likumu atbilstību Satversmei tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā, tas ir, kā konstitucionālo sūdzību. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, tikai ievērojot Satversmes tiesas likuma 19.² panta prasības.

4.1. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai, bet 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka ir aizskartas Satversmē noteiktās pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

Pieteikumā ir sniegts pamatojums Pieteikuma iesniedzēju viedoklim, ka apstrīdētās normas aizskar viņiem Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā noteiktās pamattiesības.

4.2. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādi nepastāv. No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējiem nepastāv iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

4.3. Pieteikums atbilst arī pārējām prasībām, kas noteiktas Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā.

Tātad, pamatojoties uz šo pieteikumu, ir ierosināma lieta Satversmes tiesā.

5. Satversmes tiesā tiek sagatavota izskatīšanai lieta Nr. 2010-08-01 "Par Civilprocesa likuma 396. panta pirmās daļas vārdu "vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu", 396.panta otrās daļas vārdu „bet, ja

pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, 397. panta pirmās daļas vārdu „nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam” un 397. panta otrās daļas 1. punkta vārdu „vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” atbilstību Satversmes 92. pantam”, kurā prasījums ir identisks tam, kas iekļauts izskatāmajā pieteikumā. Izskatāmajā pieteikumā nav norādīti būtiski atšķirīgi argumenti par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 92. pantam.

Līdz ar to nav nepieciešams aicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto normu, – Saeimu – sniegt atbildes rakstu, kurā būtu ietverts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektā daļa paredz, ka “Konstitucionālās sūdzības (pieteikuma) iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi, izņemot gadījumus, kad Satversmes tiesa lēmusi citādi”. Satversmes tiesas kolēģijas ir secinājušas, ka minētā norma pēc būtības uzskatāma par pagaidu noregulējumu Satversmes tiesas procesā un tā interpretējama sistēmiski kopsakarā ar citām Satversmes tiesas likuma normām, Satversmes tiesas procesa principiem, kā arī vispārējiem tiesību principiem (*Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2010. gada 14. aprīļa lēmumu par lietas ierosināšanu attiecībā uz pieteikumu Nr. 97/2010*).

Līdz Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim prezumējams, ka attiecīgajā administratīvajā procesā, kriminālprocesā vai civilprocesā ir taisīts likumīgs un pamatots nolēmums. Tādēļ nolēmuma izpildes apturēšana uzskatāma par ārkārtēju Satversmes tiesas procesa līdzekli un piemērojama tikai svarīgu mērķu sasniegšanai, piemēram, lai nodrošinātu personas tiesību aizsardzību tādos gadījumos, kad nolēmuma izpilde attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas sprieduma izpildi vai radīt būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 20. maija rīcības sēdes lēmuma par lūgumu lietā Nr. 2008-04-01 4. punktu*).

Satversmes tiesas kolēģiju praksē ir nostiprināta atziņa, ka, lemjot par to, vai pieļaujama un nepieciešama tiesas nolēmuma izpildes apturēšana, visupirms ir jāpārliedzinās, vai lietā pastāv tādi ārkārtas apstākļi, sakarā ar kuriem: 1) šo

dokumentu izpilde pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas sprieduma izpildi; 2) nolēmuma izpilde varētu radīt būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2010. gada 14. aprīļa lēmumu par lietas ierosināšanu attiecībā uz pieteikumu Nr. 97/2010*). Vienlaikus Satversmes tiesai ir jāņem vērā arī no Satversmes 1. panta izrietošais samērīguma princips.

Pieteikuma iesniedzēji norādījuši, ka saskaņā ar Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010. gada 18. marta lēmumu lietā Nr.3-12/1300 2010. gada 9. jūnijā jau ir notikusi attiecīgā nekustamā īpašuma izsole. Akta par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā Nr. 207 apstiprināšana nozīmētu, ka ar Satversmes tiesas spriedumu vairs nav iespējams novērst Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizskārumu – īpašuma atsavināšanu un nesamērīgu zaudējumu nodarīšanu viņiem, kā arī mājokļa atņemšanu Pieteikuma iesniedzējiem un viņu mazgadīgajiem bērniem.

Tomēr Satversmes tiesa ņem vērā arī to, ka izsole konkrētajā gadījumā jau ir notikusi un aizsargājamas ir arī kreditora un tās personas intereses, kura attiecīgo īpašumu nosolījusi. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka ātra parādu atgūšana nodrošina kreditoru iespējas izpildīt savas saistības pret citiem klientiem, kā arī plānot savu saimniecisko un finanšu darbību. Šādā veidā tiek veicināta civiltiesiskā apgrozība un citu personu tiesību aizsardzība (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. 2009-93-01 12.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēji atzīst, ka nav pildījuši savas civiltiesiskās saistības un no 2009. gada jūnija mēneša tikusi iekavēta kredīta atmaksa. Pieteikumā norādīts, ka kredīta līguma noteikumi neesot paredzējuši iespēju izbeigt līgumu šādā gadījumā. Tomēr pieteikumam pievienotais 2007. gada 11. aprīļa līguma Nr. 3.10.-07/78 6.1.1. punkts liecina pretējo. Uz attiecīgo kredītlīgumu 6.1.1. punktu norādīts arī Rīgas rajona tiesas 2010. gada 18. marta lēmumā Nr. 3-12/1300/8. No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka kredītsaistības Pieteikuma iesniedzēji uzņēmušies ne vien ar mērķi iegūt un uzturēt attiecīgo nekustamo īpašumu, bet arī attīstīt uzņēmējdarbību. Iesniegumā, kas kredītiestādei nosūtīts 2009. gada decembrī, norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēju rīcībā nav līdzekļu, lai pilnībā atmaksātu savas kredītsaistības.

Līdz ar to gadījumā, ja Satversmes tiesa attiecīgajā lietā nolemtu, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. pantam un Pieteikuma iesniedzējiem tiktu nodrošināta jauna lietas izskatīšana citādā procesuālā kārtībā, varētu būt

strīds par procedūru un noteikumiem attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju īpašuma izsolīšanu, taču nevarētu būt strīds par kredītiestādes tiesībām realizēt šo ķīlu.

Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka attiecīgais nekustamais īpašums ir mājoklis viņiem un viņu bērniem. Pieteikumā izteikts viedoklis, ka attiecīgo nolēmumu izpildes apturēšana nepieciešama, lai aizsargātu bērnu tiesības. Tomēr pieteikumā nav pamatots, ka bērna tiesības paredzētu nodrošināt katrai ģimenei tieši to mājokli, kuru tā vēlas. No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem neizriet, ka attiecīgais nekustamais īpašums ir vienīgā Pieteikuma iesniedzēju dzīvesvieta un ka ģimenei nepastāvētu iespējas nodrošināt saviem bērniem pienācīgu mājokli citādi, kā vien apturot attiecīgo nolēmumu izpildi. Pieteikumam pievienotie materiāli norāda uz to, ka laikā, kad Pieteikuma iesniedzējiem bija nenokārtotas kredītsaistības un kredītiestāde Latvijā lauza attiecīgos līgumus, N. Ščerbakova Vācijas kredītiestādei uzrādīja dzīvesvietu Libekā, kā arī kārtoja formalitātes, lai dēls varētu apmeklēt skolu Libekā.

Līdz ar to konkrētajā gadījumā nepastāv nepieciešamība piemērot Satversmes tiesas likuma 19.² panta piekto daļu.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu un 19.² panta piekto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt lietu „ Par Civilprocesa likuma 396. panta pirmās daļas vārdu „vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu”, 396. panta otrās daļas vārdu „bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, 397. panta pirmās daļas vārdu „nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam” un 397. panta otrās daļas 1. punkta vārdu „vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam” pēc Nataļjas Ščerbakovas un Aleksandra Ščerbakova konstitucionālās sūdzības (pieteikums Nr. 178/2010).

2. Atteikties apturēt Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010. gada 18. marta lēmuma lietā Nr.3-12/1300 izpildi un 2010. gada 9. jūnija akta par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā Nr. 207 apstiprināšanu.

3. Atzīt, ka nav nepieciešams aicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – iesniegt atbildes rakstu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kūtris